

Ökad brukarmedverkan inom socionomutbildningen!

Anteckningar från en framtidsverkstad vid
Ersta Sköndal högskola den 4-5 december.

EUROPEISKA UNIONEN

Europeiska socialfonden

FRAMTIDSVERKSTAD

Framtidsverkstad är en internationellt utformad, deltagarorienterad, demokratisk workshop – ett slags arbetande workshop – där det utvecklas konkreta handlingsplaner som bygger på deltagarnas initiativ.

En framtidsverkstad med temat *Brukarmedverkan i socionomutbildningen* genomfördes den 4-5 december vid Ersta Sköndal högskola. Deltagarna kom från tre grupper: studenter vid socionomprogrammet, forskare/lärare/institutionsledning samt brukarrepresentanter från olika organisationer.

Utifrån temat *Brukarmedverkan i socionomutbildningen* har arbetet skett i tre faser:

Kritikfasen där man undersöker problem och klargör vad man vill lämna bakom sig.

Visionsfasen där man visionerar, drömmer och släpper tanken fri.

Förankringsfasen där man utifrån kritik och visioner sällar fram hållbara uppslag och kommer överens om gemensamma handlingsplaner för framtiden.

Dag 1

Kritikfasen

Kritikfasen inleddes med en brainstorm vilket resulterade i en för gruppen gemensam ”bottenlista” kring de problem som kan uppstå när man skall försöka öka brukarmedverkan inom socionomutbildningen.

Vilka är de stora problemen med att genomföra brukarmedverkan i socionomutbildningen?

- Budget – vem betalar?
- Representativitet
- Gisslansituation
- Evidensbaserad – brist på belägg att det verkligen är bra för utbildningen.
- Brist på kontroll hos lärarna
- Rädsla för det främmande/för konflikt
- Brist på självförtroende
- Marknadsföring
- Mycket prat – lite händer
- Många pratar hellre *om* än *med* människor
- Rädsla för att det blir för mycket – för nära

- Rädsla för våldsverkare
- Skolornas passivitet
- Bekvämlighet

- Skolorna hör inte av sig till frivilligorganisationer för att få personer som delar med sig av brukarens väg.
 - Skolorna tar inte in brukarna ordentligt
 - Det är inget tryck på skolorna – saknas piska och morot
 - Brukarmedverkan är flummigt – kan betyda vad som helst.
 - Stängda utbildningar
 - Ingår i en större problematik
- Rädsla som omskrivs – repressiv omsorg
 - Hyckleri
 - Tid och prioriteringar hos organisationerna
 - Attityder och fördomar gentemot klienter/kriminella
 - Brist på kunskap om vad socialt arbete är
 - Saknas kanaler för möten
 - Revirtänkande
 - Språket som barriär
 - Livspornografi
- Starkt yrkesidentifierad utbildning
 - Brukarrepresentanter exponerar skolans förlegade kunskaper
 - Krävs ett paradigmskifte – för mycket akademisering
 - Snäv kunskapssyn – snäva kunskapskällor
 - Brist på respekt för människors kunskap
 - Socialarbetare föraktar sina klienter – varför?
- Vilken kunskap kan man lita på?
- Svårigheter att vara rak
 - Lätt att hamna i försvar
 - Risken att öppna sig för mycket (som brukare)
 - Det praktiktära har sämre status inom den akademiska hierarkin
 - Expertis på papper (liten förankring)
 - Risk för subjektiva värderingar
 - Brist på kunskap om kriminalitet och många marginaliserade grupper
 - Brist på tillit
 - Sneda antagningskrav, livserfarenhet räknas inte vid antagning till skolan
 - Brist på personalkontinuitet och engagemang
 - Normalfördelningskurvan
 - Brist på möten i verkligheten
- Kortsiktighet med verksamhet som drivs som projekt. Vad händer när projektet är slut?
 - Det finns inga krav på att man ska lyckas i arbetet – få bra resultat.
 - Det finns ingen arena där man kan mötas som jämlika parter.
 - Det oförutsägbara i mötet riskerar att påverka min självbild och världsbild. Det finns en risk i mötet med människor som utmanar självbild och yrkesidentitet.

Visionsfasen

Visionsfasen inleddes med en brainstorm vilket resulterade i en för gruppen gemensam ”toppenlista”.

- Bilda en resursgrupp på hög nivå
- Att organisationer och skolor samarbetar
- Forskning på hur brukare upplever sin situation
- Kartläggning – vad försiggår?
- Uppdrag för IMS
- Socialstyrelsen som mentorer
- Se varje människa som en möjlighet
- Att få med beslutsfattare i utvecklingsarbetet
- Brukare som reflekterande referensgrupp

- Brukare som examinatorer
- Studenter som praktikanter i brukarorganisationer
- Brukare som lärare
- Debatt om varför vi *inte* ska ha brukarmedverkan
- Att brukarsamverkan blir en del av kurs
- Betalda mentortimmar för att engagera brukare och organisationer
- Brukare som mentor/handledare
- Brukare och brukarorganisation är med i beslut om kurslitteratur
- Kvotering till socionomutbildningen, två platser går till brukarrepresentanter

- Större internationell utblick
- Skapa en internationell konkurrenssituation
- Brukarfrågor som huvudtema vid konferens
- Öka legitimiteten kring brukarfrågor
- Större resurser
- Att tillsammans diskutera vad som faktiskt fungerar
- Katalogisering i varje kommun
- Organisationerna tar emot studenter som praktikanter

- Utbildning om förebyggande socialt arbete för att förhindra social utslagning – i samarbete med brukarorganisationer
- Ökad tillgänglighet av information
- Skapa trygga miljöer där chefer vågar uttrycka sina rädslor

- Att mötas som människor bortom rollerna – inte som brukare och socialarbetare
- Att studenter gör första praktiken i en brukarorganisation
- Använda brukarperspektivet aktivt i undervisning/praktik
- Paneldebatt med många brukarorganisationer
- Utbildning och struktur för den stora efterfrågan av brukarmedverkan
- Strategier för att stärka självförtroendet
- Handledning till brukare
- Tydligare gemensam målsättning för brukarinflytande

- Uppmana varje student att skriva sitt eget credo – sin egen trosbekännelse – så här tror jag att jag kan vara med och påverka.
- Fler praktikantplatser inom organisationerna
- Sprida Fontänhusets goda erfarenheter av att ha praktikanter
- Frivilligorganisationerna ser möjligheterna till samarbete med universiteten
- Konkurrerande socialarbetarutbildningar i samarbete med brukarorganisationer som läser parallellt
- Nätverk inom socionomutbildning
- Gemensamma kurser
- Distansutbildning
- Uppmuntra studenter till C-uppsatsskrivande
- Idébank
- Sammanfattningar av forskning på svenska
- En kombination av akademisk handledare och handledare från brukarorganisation
- En ömsesidig lärande organisation där även brukarrepresentanterna får input
- Ökad forskning på/med brukarorganisationer
- Involvera fler akademiska discipliner i utvecklingsarbetet/-projekten
- Mjölka EU!
- Höja status på socialt arbete
- Höja status på socionomutbildningen
- Dialog med fackliga organisationer Akademikerförbundet SSR och SKTF
- Gränsöverskridande kurser
- Ta del av internationella erfarenheter
- Ersta Sköndal högskola som spjutspets i ett gränsöverskridande arbete
- Ersta Sköndal högskola fortsätter ett redan pågående arbete med olika stadsdelar och brukarorganisationer kring brukarinflytande
- Att skapa en socionom
- Garanterad allsidig handledning inom organisationerna
- Mer människokärlek istället för kärvhet, hårdhet
- Bryta stigmatiserande roller genom uppblandning
- Klargöra innebörden av professionalitet
- Uppgörelse med heliga ord
- Socionomutbildningen nedlagd – det finns inga klienter
- Yrkesbrukarråd på Ersta Sköndal högskola
- Att socialarbetare bättre ska förstå sitt sammanhang
- Brukarpeng
- Förstatliga ansvar för behandling och rehabilitering
- *En* huvudman, *ett* ansvar
- Medborgarkontor för marginaliserade grupper för att få information och hjälp att välja.
- Den goda akademien – bildandet av ny kunskap i mötet
- Ett livslångt lärande

Dag 2

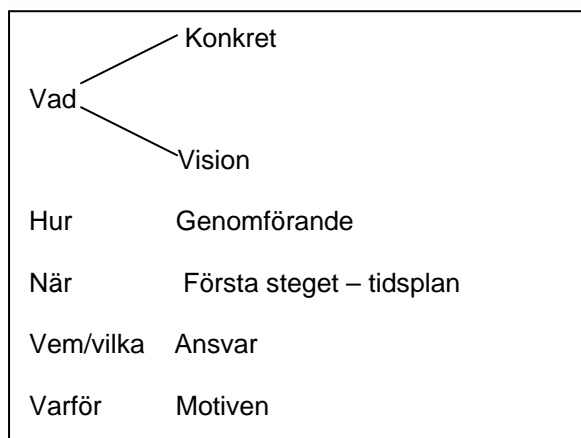
Förankringsfasen

Dagen inleddes med ett grupparbete där varje grupp fick välja ut fem idéer från ”toppenlistan” som gruppen skulle vilja utveckla. Varje grupp presenterade sina idéer.¹

Resultatet för hela gruppen visade sig presentera fyra teman.

- Kommitté/råd
- Information/debatt
- Vad kan utbildningen ge organisationerna?
- Profilkurser

Nästa steg var att varje deltagare fick välja det tema som denne ansåg som mest intressant att arbeta vidare med. Detta arbete skulle resultera i en handlingsplan som skulle svara på frågorna:

Detta resulterade i fem handlingsplaner kring fem teman.

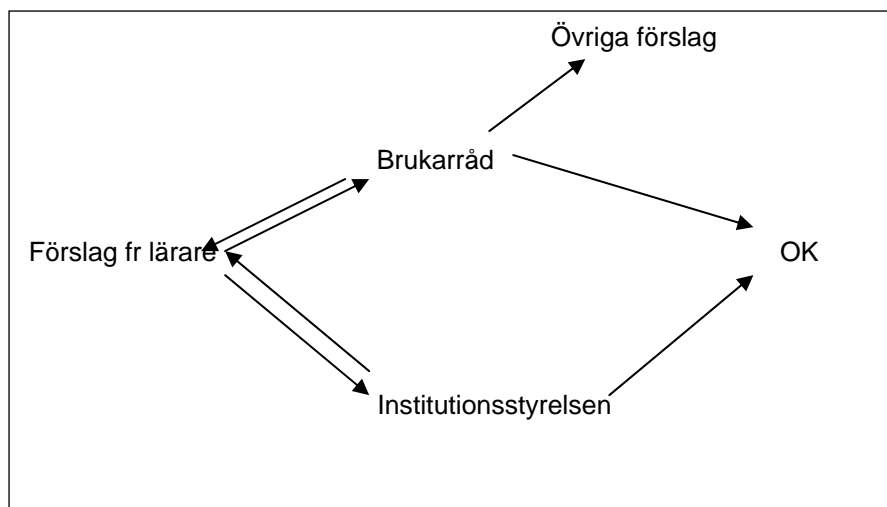
Handlingsplan ”brukarråd för påverkan”

Ett brukarråd skall ges inflytande att påverka socionomutbildningens kursplan då det är där den verkliga makten finns över utbildningen.

Vision: Verklig makt för brukare att påverka socionomutbildningen vid Ersta Sköndal högskola.

¹ Gruppen presenterade sina fem utvalda idéer. Var idé presenterades av ett blad som lades på golvet. Den grupp som fann att deras idé redan var representerad lade sin idé på den ”tidigare” idén. Detta resulterade i fem teman för hela gruppen.

Hur:

Ett råd bildas av brukare (brukarråd).

Lärare fastställer en kursplan vilket lämnas på remiss till Institutionsstyrelsen samt brukarrådet. För att en kursplan skall antas så skall både brukarrådet samt institutionsstyrelsen godkänna kursplanen. Om brukarrådet, eller institutionsstyrelsen, inte godkänner lärarens förslag lämnas den åter till läraren med förslag på hur kursplanen kan omarbetas. Läraren tar hänsyn till synpunkterna och arbetar om kursplanen.

Övriga förslag från brukarrådet (såsom förslag på tänkbara föreläsare att bjuda in till kursen etc.) lämnas till lärare.

Brukarrådet får själva bestämma hur de vill organisera sig, d.v.s. vilka organisationer som skall representeras i brukarrådet samt antalet representanter från respektive organisation.

Om en konflikt skulle uppstå så är det prefekten som har mandat att besluta om en kursplan. Brukarrådet kan reservera sig mot en kursplan vilket i så fall skall stå på kursplanen.

När:

Steg 1 - Institutionsstyrelsen skall besluta vilken roll som brukarrådet skall ha. Är viktigt att detta är bestämt innan man engagerar brukare. Detta förslag innebär emellertid att brukarrådet ges lika stort mandat som institutionsstyrelsen när gäller godkännandet av en kursplan.

Steg 2 - Ersta Sköndal högskola bjuder in brukarorganisationer till en träff för att informera om visionen, d.v.s. att brukarorganisationer ges en möjlighet att påverka kursplaner (och kursens litteratur) inom socionomutbildningen.

Steg 3 – Brukarrådet skall ha formats till september 2007. (Är viktigt att arbetet kommer igång så snart som möjligt då högskolan är under en omorganisation. Är viktigt att brukarrådet inkluderas i högskolans nya struktur).

(Förslag är att brukarrådet kan ses en gång per månad samt att det skall finnas en adjungerad representant från högskolan).

Vem/vilka: Prefekt ansvarar för att lyfta frågan.

Varför: Brukarrådet skall få verklig makt, ingen gisslansituation.

Kommentarer från övriga gruppen:

Arbetet med brukarråd skall utvärderas! Utvärderingen ska innehålla ”röster” från alla aktörer! – Kan finnas nackdelar med att utvärdera ett arbete som detta då dessa forum har en legitimitet i sig! En tänkbar kompromiss är en utvärdering med syfte att sprida information kring arbetet (ev. fokusera på samverkan)!

Tänk om det blir en ”polsk riksdag”! För att förhindra detta kan vara bra med ett forum för alla aktörer där alla röster har samma legitimitet och även för att vitalisera själva diskussionen under processen! – Brukarrådet är, av erfarenhet, ett bättre tillvägagångssätt för att få en verklig makt!

Får brukare någon ersättning för sin medverkan? Ofta finns det få brukare som är engagerade i många olika forum och hur skall dessa ersättas för förlorad arbetsinkomst etc.? - Det som ges är en möjlighet till inflytande, en möjlighet att dela ut makt, och att brukare inte skall hanteras annorlunda än andra representanter!

Får brukarrådet något stöd? – Förslag att skall finnas en adjungerad representant från högskolan som kan vara till hjälp!

Handlingsplan ”Informationsgruppen”

Ordna temadag en gång per termin.

Vision:

Vad är brukarmedverkan?

Vad är socialt arbete?

Vad och varför? Varför skall vi hålla på med detta?

Konkret:

Genomföra en temadag innehållande:

Paneldebatter - (Varför skall vi inte ha en brukarmedverkan?)

Information - (Studenter kan bestämma vilka brukarorganisationer som de vill träffa).

Presentation av utvärderingar/forskning

Diskussion/kunskapsutbyte kring *Vad som fungerar?*

När: Start ht. -07.

Hur:

Förankra hos Ersta Sköndal högskola.
Kontakta intresseorganisationer (vilka?).
Tillsammans utse en gemensam arbetsgrupp för temadagen.

Varför/motiv:

Det sociala arbetet skall bli effektivare.
Skall ske en kritisk granskning och ett ömsesidigt utbyte.
PR och status för både högskola och brukarorganisationer.
Ökad förståelse, konfrontera attityder, förhindra stigma samt ett ”vi” och ”dom” tänkande.

Kommentarer/funderingar från övriga gruppen:

Finns det tillräckligt med brukare som kan vara delaktiga?
Kan det bli ringar på vattnet genom att brukarorganisationer ser att andra organisationer mobiliserar sig?
Kan det bli en gisslansituation? Att det stannar vid, att det anses tillräckligt, att brukarna endast ges en temadag? – Nej, det är bara ett sätt bland flera att öka brukarmedverkan i socionomutbildningen!
Kan det finnas en risk att kasta ut andra perspektiv som etnicitet, klass etc.? Vad finns de andra perspektiven som tar upp hur struktur påverkar en människas livssituation? – Vi bör ge plats för den lilla diskussionen. Detta är utifrån ett systemanvändarperspektiv. Hur många perspektiv kan man klara av?
Man kan ta med det strukturella perspektivet när man rekryterar organisationer till denna dag!
Brukarorganisationer ska själva sätta dagordningen!
En första grupp som åtar sig en första träff. Vi måste även veta om Sköndal är intresserade av detta!
Vilka intresseorganisationer skall kontaktas? – Detta får personal och studenter bestämma!

Handlingsplan för ”Vad kan utbildningen ge organisationerna”?

Vision: En utbildning som ger brukare och studenter ett ömsesidigt kunskapsutbyte.

(Brukarna skall bli professionella mentorer, handledare samt föreläsare. Socionomer skall erbjudas ett möte med brukare).

Konkret: Ta fram en utbildning som baserar sig på det som fungerar.

- metod (arbetssätt)
- förhållningssätt

Utbildningen skall innehålla tvärgrupper som lyfter upp, och gör upp, med fördomar. Ett utbyte skall ske i små sammanhang. Frågeställningar som kan diskuteras är vad är det som motiverar både brukare att studenter (blivande socionomer) att arbeta med socialt arbete? Hur kan jag vara till hjälp? Vad driver oss som arbetar inom socialt arbete?

Hur:

1. Brukarrevision av befintlig handledarutbildning på Ersta Sköndal högskola.
2. Utifrån revisorernas rekommendationer förändra den befintliga handledarutbildningen mot en visionsutbildning. Börjar med ett givet koncept för att säkerställa kvalitet för mentorer, handledare och föreläsare.

När:

Vt. 2008

Vt. 2007 - Gemensam planering för brukare, lärare och studenter.

Vt. 2007 - Revision

Vem/vilka?

Basta

Kris (Peter)

Ulla

Lena R

Yvonne

Gruppen representeras av personer som deltog under framtidsverkstaden vilka kommer att starta arbetet. Uppdraget kan sedan lämnas över till andra.

Varför:

Säkerställa kvalitén för mentorer, handledare och föreläsare.

Kommentar från övriga gruppen:

Det kommer att bli krocker! Skall det finnas ytterligare en handledningsfunktion? - Mentor; en mentor för eleverna under utbildningen. Handledare; en praktikhandledare på brukarorganisationen!

Om man skall påverka statsmakter kanske krävs en liknande utbildning för att utbilda språkrör/mentorer att driva frågor?

Finansiering? - EU-medel! - Idéen är viktig kommer att ge pengar senare. Är en win-win-situation! Vilket lyft för dem som får vara med och påverka!

Handlingsplan för profilkurser

Hur kan man göra en profilkurs som fokuserar på ett brukarperspektiv?

Varför: Syftar till att socionomer skall vara bättre rustade när börjar arbeta inom socialt arbete.

Vilka: Både brukare, lärare och studenter skall medverka i dessa kurser.

När: Tidigt i utbildningen/löpande

Hur: Kurser, studiebesök samt föreläsningar. (Socionomer är i behov av kurser i konflikthantering/bemötande).

Kommentarer från övriga gruppen:

Har blivande socionomer/socionomer pratat något om hur man lägger upp ett ”schysst” möte (funderat över maktperspektivet?) - Ja, finns kurser om exempelvis beteende, men bara för att deltar är inte säkert att vet hur skall bemöta! – Man kan lära sig på olika sätt, exempelvis att måste man möta situationer! Detta kan ske i högre grad än idag! Vi har möjlighet att skapa kreativa sammanhang! - I England har haft en interaktiv teater!

Om brukare har synpunkter på detta förslag/möjlighet att se över högskolans förslag till en utbildning. Måste vara färdigt till höst, annars måste det vänta ett år ytterligare! Vore dumt att vänta!